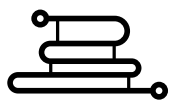

Biblioteka
PERSONA GRATA

TIM press

Biblioteka

PERSONA GRATA

Per J. Andersson

BICIKLOM OD INDIJE DO ŠVEDSKE

Nevjerojatna ljubavna priča

Naslov izvornika

NEW DELHI – BORÅS

Den osannolika berättelsen om indiern som cyklade
till kärleken i Sverige

Copyright © Per J Andersson, 2013

Prvo izdanje: Forum Bokförlag, Stockholm, Sweden.

Objavljeno na hrvatskom jeziku u dogovoru s Mahan AB, Švedska.

© za hrvatsko izdanje:

TIM press d.o.o., Zagreb

tim.press@tim-press.hr

www.tim-press.hr

Sva prava pridržana

ISBN 978-953-369-051-3

Zahvaljujemo Swedish Arts Councilu na sufinanciranju
prijevoda ove knjige.

PER J. ANDERSSON

Biciklom od Indije do Švedske

Nevjerojatna ljubavna priča

Sa švedskoga preveo
Mišo Grundler

Zagreb, 2024.

SADRŽAJ

PROROČANSTVO	7
PREOBRAŽAJ	81
DUGO PUTOVANJE	205
DOLAZAK KUĆI	289
POGOVOR	321
O AUTORU	333

PROROČANSTVO

Od dana kad sam rođen u jednom indijskom selu usred džungle, moj je život predodredilo proročanstvo.

Bila je zima i bližila se proslava Nove godine, tradicija koja se zadržala i nakon Britanaca, iako su napustili našu zemlju dvoje godine prije. U prosincu inače rijetko kiši, no te se godine sjeveroistočni monsun zadržao uz obalu države Orisse. Kiša je naposljetku oslabjela, ali šumovite padine s obiju strana rijeke ostale su zakrilijene tamnim oblacima, koji su cijeli krajolik obavijali sumrakom, iako je bilo jutro.

Najednom, sunce se probilo kroz tamu.

Ja sam ležao u košari u jednoj od seoskih koliba, predodređen da postanem protagonistom naše priče premda tada još nisam imao ni ime. Moja obitelj okupila se i divila meni, novopridošlom na svijet. Seoski astrolog također je došao i ustvrdio da sam rođen u znaku jarca, na isti dan kad i prorok kršćanstva.

„Gledajte!“ ciknuo je jedan od moje braće.

„Što je?“

„Gore! Iznad mališana!“

Svi su digli pogled i ugledali dugu nastalu u zruci svjetlosti što je prodirala kroz prozorčić.

Astrolog je znao što to znači.

„Radit će s bojama kad odraste.“

Nije trebalo dugo da se glasine pronesu selom. Dugino dijete, rekoše neki. Rođena je velika duša, Mahatma, govorili su drugi.

Kad sam imao tek tjedan dana, jedna kobra dogmizala je u kolibu u kojoj sam spavao, nesvjestan kakva mi opasnost prijeti. Uspravila se nad mojom zipkom i raširila svoju mišićavu kukuljicu. Kad je majka to ugledala, zaključila je da me zacijelo ujela. Pritrčala mi je dok je zmija već gmizala van. No meni nije bilo ništa. Ležao sam tiho i tamnim očima zurio u prazno. Pravo čudo!

Seoski krotitelj zmija rekao je mojim roditeljima da je kobra raširila svoju kukuljicu kako bi me zaštitila od kapi kiše, koje su kapale sa stropa baš iznad moje zipke. Kiša je danima šibala po našem krovu i počeo je propuštati. Kobre se smatraju svetima i to se tumačilo kao božanski znak. Astrolog je kimao glavom dok je krotitelj to govorio.

Zaista, nisam bio obično dijete.

Astrolog je došao ponovno da mi prorekne sudbinu. Uzeo je zašiljen štapić i urezao moju budućnost na palmin list. „Oženit će se djevojkom iz dalekih, dalekih krajeva; daleko od ovog sela, okruga, provincije, savezne države, pa čak i naše zemlje“, glasio je početak.

„Ne trebaš ti tražiti nju, ona će doći k tebi“, šapnuo mi je gledajući me ravno u oči.

Isproa, moj otac nije uspio razumjeti ostatak proročanstva. Astrolog je prinio uljanicu svijećnjaku punom rastopljena voska i pustio da čađa padne u ureze koje je napravio na rahlom listu. Pred očima mojih roditelja pojavio se tekst. Astrolog nije morao čitati naglas, otac je znao čitati vitičasto orijsko pismo i pročitati ga mojoj majci: „Njegova buduća žena bit će muzikalna, imat će vlastitu džunglu i biti rođena u znaku bika.“

Živim s tim proročanstvom na palminu listu i pričama o dugi i kobri otkako sam počeo razumjeti što odrasli govore. Svi su bili uvjereni da mi je budućnost predodređena.

Nisam jedini kojemu je prorečena budućnost. Sudbina sve djece zapisana je u zvijezdama u trenutku rođenja. U to su vjerovali moji roditelji, a vjerovao sam i ja dok sam odrastao.

Na neki način, još u to vjerujem.

razumio jezik, no mučio se s čitanjem pisma devanagarija, koje se razlikovalo od alfabeta njegova materinskog orijskog jezika. Bojao se da će prijatelji kad-tad tražiti od njega da pročita nešto na hindskom.

U fakultetskom kafiću znao je sve češće čavrljati s mladim koji se doimao kao musliman. To je i bio.

„Zdravo, ja sam Tarik. Tarik Beg“, rekao je na tečnom engleskom pa se pohvalio da je bio prvi na prijemnom ispitu. „Pukom srećom“, nadodao je.

„Zašto srećom?“ upitao je P. K.

„Pitaj mog tatu“, odvratio je Tarik, koji se nije doimao oholim.

„Tvog tatu?“

„Mog tatu. Mirzu Hameedullaha Bega. Nisi čuo za njega?“

„Poznato mi je ime odnekud, ali... ne mogu se sjetiti. Kaži mi! Je li poznat?“

„On je sudac Vrhovnog suda.“

„Jao, Tariče, otac ti je moćan čovjek.“

„Jest, nažalost.“

„Nažalost?“

Zbližio ih je zajednički interes za filozofiju. No ni P. K.-a ni Tarika nisu privlačili hinduistički tekstovi na koje su brahmani stavljali naglasak. Poticali su jedan drugoga na čitanje budističkih i džainističkih tekstova te sufističkih mistika. Sjedili bi potom satima u fakultetskom kafiću i raspravljali o spoznajama o ljudskoj prirodi i širenju svijesti, sve dok ih iz rasprave ne bi prenuo domar jer je došlo vrijeme da se zgrada fakulteta zaključa na kraju radnog dana.

P. K. je i dalje bio beskućnik pa ga je Tarik primio k sebi.

„Možeš spavati kod mene na podu. Tata nema ništa protiv.“

Obitelj Beg živjela je u baroknoj palači s dvadeset soba i devet kupaonica u zelenilom bogatoj četvrti bungalova u južnom dijelu Delhija. Nedugo nakon što se P. K. sprijateljio s najbogatijim studentom na fakultetu, udala se Tarikova sestra. Obitelj je u svom vrtu priredila svadbu s raskošnim švedskom stolom. Među uzvanicima našla se indijska politička elita, čak i premijerka Indira Gandhi. No P. K. nije bio dobrodošao na svadbu. Dok su gosti pristizali, on je ležao na podu Tarikove sobe, koja se zaključavala izvana, i čekao da mu Tarik kriomice donese tanjur pun hrane. Te večeri P. K. nije vrijedio više od psa lutilice.

Slušao je žamor, zveket čaša i glazbu. Čuo je smijeh i osjetio miris hrane. Tek kasno uvečer Tarik se uspio iskrasti i donijeti mu jelo.

Nekoliko mjeseci stanovao je u Tarikovoj sobi. Unatoč nepremostivom ekonomskom jazu, njih su dvojica smatrali da imaju štošta zajedničko. No snovi, planovi za budućnost i filozofija mogli su doći na red tek kada P. K. riješi vječni problem: kad god bi se sastali, prvo bi pitao Tarika ima li što za jelo. Kad su P. K. i Tarik mnogo godina poslije ponovno uspostavili kontakt putem *e-maila*, Tariku je najupečatljivija uspomena na siromašnog druga iz mladosti bila ta da je vječito bio gladan, da je prvo morao utažiti glad, a tek potom bi mogli raspravljati o Budi.

Tarikov otac postajao je sve sumnjičaviji prema sinovu siromašnom prijatelju. Taj sudac Vrhovnog suda uvijek je

bio ljubazan prema P. K.-u i pozdravljao ga uljudno, kao što i dolikuje dobro odgojenom čovjeku školovanom na Trinity Collegeu i Cambridgeu. Nikada izravno nije rekao P. K.-u da nije dobrodošao. No Tarik je sve češće morao nakon dugih rasprava moliti oca da se smiluje njegovu ubogom prijatelju.

Tarik je priznao P. K.-u kako ga otac nagovara da se prestane družiti s njim i pronade prijatelje iz uglednih, imućnih obitelji. Situacija je svakim danom bila sve teža. Naposljetku je Tarik morao slagati da se P. K. odselio. Zapravo se skrivao u kući, a Tarik bi mu potajice donosio hranu iz obiteljske blagovaonice. Kad bi otac iz svog dijela palače došao vidjeti Tarika, koji je živio u drugom krilu, P. K. bi se skrio u ormar. Stajao bi tako u mraku, ispunjen sramom i strahom, i slušao sučev gromki glas.

Cijelo proljeće 1973. skrivao se od Tarikova oca i ostataka obitelji. Danas se nitko više ne sjeća koliko je to točno trajalo. Možda se iselio jednog svibanjskog dana kad je živa probijala kroz krhko staklo termometra, a asfalt na Connaught Placeu bio ljepljiv poput vruće engleske karamele. Možda je sve skupa trajalo dok monsuni s jugozapada nisu donijeli olovne oblake, oprali ulice glavnoga grada i ublažili vrućine ranog ljeta. Nitko ne pamti. No P. K. dobro pamti da je Tarik, koji se zakleo da mu nikad neće okrenuti leđa, bio prijatelj kakvog je mogao samo poželjeti. Uz takvog je prijatelja svijet ljepše mjesto.

Jedne vruće proljetne noći, dok je spavao na podu Tarikove sobe, usnuo je jeziv košmar. Kad se probudio nije se sjećao ničega što je sanjao. Ostao je samo osjećaj jeze i straha. Obliven ledenim znojem, otvorio je oči i ugledao

P. K. dijeli sobu s četvero Europljana. Ima osjećaj da pripadaju zajedno. Svi pomažu svima. Mnoge od tih ljudi već je susreo u Delhiju.

„Hej, P. K.!” dovikuju za njim na ulicama, po kafićima i bazarima.

Neke Europljanke nose kratke, uske hlačice. Afganistanci toliko zure u njih da ne gledaju kamo idu, pa se međusobno sudaraju. Jedna Šveđanka koju je susreo nekoliko puta u Indiji nosi tanke dimije i praporce oko gležnjeva. Muškarci na ulicama prasnu u smijeh kad prođe kraj njih poput hodajućeg tamburina, kolutaju očima i komentiraju nešto na svom nerazumljivom jeziku.

Ne želi rasporeti podstavu hlača i izvući onih 80 dolara. Trebaju mu za rezervu. Zato ode dati krv. Dobro se plaća. Potom sjedne u kavanu i portretira ljude. Svaki put mu upali. Ljudi postanu radoznali, priđu, postavljaju pitanja, oduševе se kad vide kako crta, govore da portreti sličе ljudima kao jaje jajetu, pokazuju prstom, smiju se, rukuju se s njime. Žele da i njih portretira i na kraju kupe portrete.

Jedan urednik *Kabul Timesa* zaljubljen je u njegov rad. Želi vidjeti i druge njegove crteže, naslonjene u mapi na zid ispod kavanskog stola. Pokaže mu crteže afganskih plemenskih žena s debelim srebrnim nakitom i rinčicama u nosu te bradatih beduina što jašu na devama. Urednik je toliko zadivljen da ga želi intervjuirati.

P. K. rado pristane jer je navikao na novinare i zna da publicitet može samo pomoći nepoznatom, siromašnom umjetniku.

Nekoliko dana poslije intervju s njim objavljen je u *Kabul Timesu*. Na fotografiji P. K. pozira kraj jedne svoje slike, koja

prikazuje izgladnjelu crnkinju kako doji svoje mršavo djetesce pored Djevice Marije i dobro uhranjenog Isusa u njezinu naručju. Naslov glasi: „Lica me fasciniraju, govori indijski portretist“. Cijeli tekst pisan je vrlo uljudno i odiše poštovanjem:

Pradyumna Kumar Mahanandia prošli je tjedan bio neobičan gost u redakciji Kabul Timesa. Na svom putovanju na drugi kraj svijeta taj mladi indijski slikar portreta došao je provesti dva tjedna u Kabulu. „Lica me najviše fasciniraju. Privlače me, živciraju, provociraju“, govori pristojni i samozatajni Mahanandia.

Njegov je životni poziv da prikazuje patnje ljudi sa željom da se iskorijene nepravda i razlike među ljudima. „Nije važno je li netko bogat ili siromašan, svatko je gladan nečega“, smatra umjetnik.

Živi od crtanja olovkom. „Želim se specijalizirati za portrete i minijature. Crtanje olovkom samo mi je sporedan posao od kojeg živim“, dodaje.

„Zarađivanje za život umjetniku je podjednako važno kao stvaranje dobre umjetnosti“, govori Mahanandia i zvuči uvjerljivo.

P. K. se nasmije svojoj izjavi. Zar je to stvarno rekao? Jest. Nastavlja čitati:

Tom mladom indijskom umjetniku ovo je prvi posjet Kabulu i očaran je ljepotom palače. Ovdje je upoznao niz drugih umjetnika i oduševljen je njihovim talentom i djelima.

Mahanandia se želio školovati u području prirodnih znanosti, no u tome nije uspio pa se posvetio studiranju umjetnosti, kojom se bavi od svoje treće godine...

Ističe da „većina ljudi nije spremna posegnuti duboko u džep za pejzaže i modernu umjetnost, dok će gotovo svatko dati koji

novčić za vlastiti portret. Svi imamo narcističku crtu i rado vidimo same sebe nacrtane na papiru. To je savršeno za mene jer od toga zarađujem za kruh..."

Taj je članak privukao pozornost. Ljudi na ulici okreću se za njim i pokazuju prstom, neki viču za njim. Onaj novinar dođe do njegova hotela i kaže mu da je uredništvo novina odlučilo prirediti izložbu njegovih slika u menzi novinske redakcije.

P. K., nadareni indijski portretist, vješa svoje slike pa sa zadovoljstvom promatra kako novinari razgledaju njegova djela. Doimaju se zainteresiranima. Šef redakcije kupi nekoliko njegovih crteža i plati ih dobro. Jako dobro.

Sad mu više neće nedostajati novca za cijeli put do Europe.

Prije koji dan onaj Nijemac dovezao je njegov bicikl svojim kombijem iz Amritsara. Sad bicikl stoji parkiran ispred hotela, no P. K. zaključuje da je spor i škripav pa odluči zarađeni novac uložiti u kupnju novoga u jednoj od popravljajonica bicikala u Chicken Streetu.

Trampi svoj Raleigh i doplati razliku novcem koji je zaradio svojim crtežima i krvlju.

Novi je bicikl crven.

P. K. provede dva tjedna u Kabulu, susretne stare prijatelje i upozna nove. Iako zbog tamne puti izgleda kao padobranac među putnicima toga kolektiva, svi ga prihvaćaju. Zapita se zašto je među tim ljudima prihvaćen. Osim što se odijeva poput njih i dobro govori engleski,

Fotoportret obitelji Mahanandia-Von Schedvin.

P. K. na Institutu društvenih znanosti u Kalingi.